

FINTA ISTVÁN

AZ

ÁGRÓLSZAKADT

A borítón látható kép: Diáklányok székelyruhában

AZ ÁGRÓLSZAKADT

KISREGÉNY

ÍRTA: FINTA ISTVÁN

Készült valamikor a 1960-1970-es években

Hagyományos gépirásból számítógépbe
átírta és szerkesztette leánya:

Finta Kata

2017. október 14-19-ig

Hazánkat a természet egy olyan szép hellyel ajándékozta meg, amilyennel nem sok ország dicsekedhetik; egyik a Balaton, Közép-Európa legnagyobb és legmelegebb selymes-vízű tava. Ma már szerte a világon közismertek ezek a nevek: Siófok, Balatonfüred, Almádi, Badacsony, Földvár és a többiek. Valamennyi szép, kedves hely; élvezetet nyújt azoknak, akik bármelyik helyen töltik (a fizetési) szabadságukat. Ma már a kormány is gondoskodik ezek fejlesztéséről a Balatoni Intéző Bizottság útján. Állandóan folyik az építkezés nem csak szállodák építése útján, hanem a partvonal rendezése, a vendégereg ellátása, kényelme szempontjából is.

Azonban egyről megfeledkeztek, a tó keleti végéről, rövidebben, Balatonakarattyáról. Amint azt mindenki tudja, a tó déli partvonalán a víz sekély mélységű, több száz métert kell a vízben gyalogolni annak, aki úszni is szeretne. Az északi partvonalon sok a nádas, az eliszaposodott hely, s a strandokon pedig sziklás, köves a talaj, ami könnyen felsérti a fürdősök lábát. Ezzel szemben Akarattyán, már a belépésnél derékig ér a víz, iszapnak nyoma sincs, sőt, a partvonal is részben rendezett. A parton (negyven-ötven méter) széles lapos, füves rész, hátrább meredek, szakadozott helyoldal van, sűrűn benőve fákkal; igazán csak arra vár, hogy a látogatók használhassák a fényképezőgépet.

Még egy előnye is lehetne ennek a helynek, az, hogy egy utat építenének a partvonal hosszában, így akár több-ezer autó parkolhatna zavartalanul, a közel négy-kilométeres helyen úgynevezett motoros-strandot lehetne létesíteni. Ez, tekintve, hogy a fővároshoz a legközelebb van, alkalmassá tenné ezt a helyet arra, hogy az autó- és motorkerékpár tulajdonosok akár minden hétvégén leránduljanak, kellemesen tölthessék el a szabadnapjaikat. Természetesen szükséges volna egy étterem, és más szolgáltatóházak is. Ennek a helynek előnyeit a régi vezetők is felismerték. Korábban a Barátok tulajdonát képező uradalmat négyszáz-nyolcszáz négyszögöles Kallós főkeretést szerződtetve, minden telket fákkal, díszbokrokkal, virágokkal telepítettek be, még az utcákon is végig gyümölcsfákat ültettek.

A háború előtt már a telkek felén szép házakat, nyaralókat építettek, olyanokat, melyek télen, nyáron egyaránt lakhatók voltak.

A háború megszakította a fejlődést, a felszabaduláskor a tulajdonosok legnagyobb része nyugatra távozott, több-száz telek beépítetlen maradt.

Később lassan mégis megindult a fejlődés, az elhagyott telkek újabb gazdára találtak, elkészült a törpe-vízmű, ma már kétszer annyi az épületek, nyaralók száma, mint volt a háború előtt.

A két nagy üdülőtelepen kéthetenként ezer-ezer dolgozó ember váltja egymást, de a kisebb üdülők száma is meghaladja a tízet.

Az év tíz hónapjában általában körülbelül ezer az állandóan itt élők száma, de a nyári hónapokban még a tízezret is meghaladja.

Ezt az teszi lehetővé, hogy a villatulajdonosok az öreg szülőket: nagyapákat, nagyanyákat ide telepítik, akik egész évben vigyáznak a házra, gondozzák, és kertet is gondozzák, lehetővé teszik, hogy a fiatalok itt tölthessék a fizetési szabadságukat

Legtöbb a szezon alatt a fiatal, az iskolás-korú, ezek az egész nyári szünidejüket itt töltik a nagyszülők oltalma alatt, ezzel is mentesítve a fiatalabb szülőket a gondtól. Sehol az országban nem él annyi nyugdíjas, mint itt.

Az állandóan itt lakók életkor-átlaga ötven év felett van.

Dr. Rekonczay Tibor fiatal orvos-tanárnak Budán volt háza. A háború végén ez is bombatalálatot kapott, szép fiatal felesége is áldozatul esett. Idős édesanyját, Zizi nénit, és hároméves kislányát, Jutkát, a balatonakarattyai villájába költöztette. Őt a munkája a fővároshoz kötötte. A villa Balatonakarattyának is a legszebb helyén, a Kisfaludi-sétányon volt, ahonnan végig lehetett látni az egész Balatont. A lehetőséghez képest mindennel ellátta az édesanyját és a kislányát, de akkor még nem volt könnyű dolog a beszerzés. Zizi nénit gyakran felkeresték a barátnői, akik hasonló okból szintén itt laktak. Ilyenkor a szépen művelt virágoskertben, kerti asztal mellett üldögélve gyönyörködtek a szép kilátásban. Történetünk kezdetekor is ott uzsonnáztak, beszélgettek.

- Ez igazán remek, Zizikém. Hiába ezen te mindig remekeltél; ilyen jó tejszínes kávét, ilyen foszlós kalácsot már évek óta nem ettem.

- Igazad van, Zizit a gazdasszonykodás terén sohasem tudtuk utolérni, hogy te a mai feketepiacos világban honnan szerzed be az anyagot, mivel nem itt a szövetkezetben vásároltad, arra akár esküt is tennék.

- Olyan sűrű tejszínt csak gyermekkoromban, Erdélyben láttam nagyanyámnál, - akkor mindig odajártunk nyaralni, - de az bivalytej volt. Láttam, hogy a lábasban alig tudtad betörni a tejfelt.

- Nekem általában egy félnapom elmúlik, amíg a kenyeret, tejet, húst, tejfelt és fűszerfélét bevásárolom, ha ugyan kapok. Akárhova megyek, egész tömeg áll sort, különösen ilyenkor szezon idején Akarattya tele van emberrel, nagyon kevés bolt van. Igaz, a Kormány gondoskodik arról, hogy a pihenő dolgozói ne szűkölködjenek, de ahhoz nem könnyű hozzájutni, nem olyan, mint amivel Zizi traktál minket.

- Érdemtelenül magasztaltok, a dicséret nem engem illet, hanem Petit.

- Petit? Még mindig nálad van az a kis ágrólszakadt? Csak nem azt akarod mondani, hogy ezt a foszlós kalácsot Peti sütötte?

- Vagy talán a minap azt a rétest is Peti nyújtotta ki? Olyan volt az, mint az álom. Én, ha térdig lejáró is a lábam, sohase jutok ilyenekhez.

Elismerem, mert könnyű főzni, ha van miből. Az elkészítésért tehát elfogadom az elismerést, de a hozzávaló anyag Petit dicséri. Peti az én anyagbeszerzőm.

Én a hatvan évemmel akár éhen is halnék, mert képtelen volnék sort állni az agyagok beszerzésénél. Nekem Peti egyenesen áldás; mindent elvégez helyettem: gyújtóst gyűjt, fát vág, vizet hoz, takarít, beszerez, sőt, ráadásul még a szórakozásomról is gondoskodik. Igazán nem tudom, hogy hova lennék nélküle.

- Mindig csodálkozom, hogy felszedted azt az ágrólszakadtat, most pedig irigyellek érte.

- Csak azt nem értem, hogy egy ilyen kisgyerek hogyan jut ilyen finom, nehezen beszerezhető vásárolnivalóhoz?

- Azt még magam sem tudom egészen biztosan. Annyi igen, hogy minden felnőttel barátságos viszonyban van, csak a gyerekekre haragszik, mert ágrólszakadtnak csúfolják őt.

- Pedig nagyon is találó elnevezés, ráillik szegénykére.

- Csak nehogy előtte mondjátok, mert akkor sohasem tudna jó szemmel nézni rátok! Egyébként nagyon udvarias és tisztességtudó.

- Azt még mindig nem mondtad, hogy merre vannak Peti beszerzési forrásai?

- Azt ő nem árulja el senkinek. Elég, ha csak kiejtem, hogy ez kellene, vagy az hiányzik, Peti azonnal veszi a hátizsákot, a pénzt gondosan a keblébe rejt, aztán órákra eltűnik: Csajág, Kajár, de még Füle sincs neki messze.

Azt már említettem, hogy minden felnőttel jó viszonyban él, a parasztokkal egyenesen szoros barátságot tart, a TSZ elnökök úgy beszélnek vele, mint felnőttel, egyenrangúval. Az egyéni parasztokhoz úgy tér be, mintha sógorsági-komasági viszonyban volna velük. Tudja, hogy melyik háznál nevelik a legszebb, leghúsosabb rántanivaló csirkéket, tudja, hogy hol a legnehezebbek a tölteni- és sütnivalók, hol a legkövérebbek, legzsírosabbak a hízó kacsák, libák, ki libájának legnagyobb a mája, melyik háznál tojnak legjobban a tyúkok. Még olyan háznál is üzletet köt, ahonnan sohasem visznek a piacra semmit. Alkudni pedig jobban tud, mint egy piaci kofa.

- Egy ilyen segítség valóban igazi kincs a mai világban.

- Ma is csak úgy, véletlenül kiejtettem, hogy a fiam és a kis Jutka élnek-halnak a tortáért, de sajnos, a tojás-készletem kifogyott, egy darab sincs itthon. Már is indult... Itt van, nézzétek! Huszonöt darab, de milyenek!

- Akár az öklöm, olyan mindegyik.

- Bármelyik van vagy hat deka...

- Ez igazán egy csodagyerek!

- Még mindig nem sikerült kiderítenetek, hogy honnan került ide?

- Nem. Pedig minden lehetőt megkíséreltünk.

A fiam próbálta a rendőrség, és újság hirdetés úján is, semmi sem vezetett sikerre. Csak az ő elbeszéléseire vagyunk utalva, amit abból ki lehet hámozni.

Annyi biztos, hogy sohasem élt lakott helyen, faluban vagy városban. Gyermekkorában nagyon kevés emberrel találkozhatott. Otthon csak a keresztnévén szólították, ez a magyarázata annak, hogy a családnevét nem tudja. Az apja halász volt, egész nap a vízen járt. Az anyja már az ő születésekor meghalt; így legnagyobbbrészt mindig egyedül lehetett otthon, vagy a közelben lakó cigányok pudéival barátkozhatott...

- Szegény kisgyerek! Ilyen gyermekkor!

- Apja egy vihar alkalmával a vízbe fulladt.

Ő az öregapjához került, aki valamelyik uradalomban juhász volt. Azt ti is jól tudjátok, hogy a juhászok nem valami beszédes emberek, így Peti ott sem sok emberi beszédet hallott. Az öregapjával járták a határt a nyáj után. Az furulyázott, tilinkózott, és ő hallgatta. Az öreg neki is faragott ilyeneket, megtanult ezeken játszani; ide is magával hozta ezeket...

- Gyakran hallom, mikor ezeken játszik, egészen művészi hangokat csal ki azokból.

- Háború volt. Az öregapja nyáját elhajtották a katonák, mivel ellenszegült, lelőtték, a megriadt gyerek világgá futott.

Hogyan juthatott ilyen messzire, azt nem tudom; szavaiból azt lehet kivenni, hogy gyalog... Egyik juh-nyájtól a másikig. Ezek el-látták élelemmel, amit az is mutat, hogy amikor a szomszédos telken lévő kimustrált autóbuszban ráleltem, egy fél juhsajt és nagydarab feketekenyér volt a tarisznyájában.

- Azt is mondtad, hogy nem csak segít, de szórakoztat is. Egy ilyen tanulatlan gyerek mivel tud szórakoztatni? Nálam öt gyerek van, az öt unokám nyaral nálam két hónapig. Hogy elegendő gondot adnak, az bizonyos, de azt nem mondhatnám, hogy ez valami szórakoztató. Olyan mind az öt, mint az ördög; mindig valami betyárságon törik a fejüket, csak azon csodálkozom, hogy még egyik sem törte ki a nyakát. A tieid még csak-csak, mert mind az öt fiú, és általános iskolás-korúak, ezekkel még könnyebb bánni, de az enyémekek mind lányok és középiskolások. Ha látnátok, hogy milyen nagy kisasszony mind a három! Minden én vagyok nekik: komorna, szobalány, szakácsnő. Csak akkor van nyugalom, amikor délutánonként levonulnak a strandra.

- Én nem panaszkodhatok, mert Peti segít, még az unokám gondját is leveszi a vállamról. Az a kis nyelves kofa, Jutka, már az első nap beszervezte lovagjának. Együtt vannak reggeltől-estig. Jutka el nem maradna tőle egy fél-világért sem, csak akkor, amikor Peti a vidéket járja. Ezen én nem is csodálkozom, mert az ilyen kisgyerekek játszó társ kell.

Ő pedig, mióta az anyja meghalt, egyedül van. Ha látnátok, hogy milyen büszke a lovagjára, mint egy középkori várkisasszony, a lovagi tornán győztes daliájára. Nekem sohasem kell aggódnom, hogy a kislány merre jár, tudom, hogy Petivel van, aki megvédi minden veszedelemtől. Az egyik négy, másik tíz éves. Peti valóban úgy bánik vele, mint valaha a lovag bánhatott a szíve-hölgyével.

- Azt is mondtad, hogy Peti szórakoztat. Mivel?

- Valóban szórakoztat, remekül ért hozzá, hogy megtalálja, melyik adó sugározza a legszebb zenét.

- Azaz Petire bízod a rádió kezelését?

- Ti is tudjátok, hogy mindig bolondja voltam a jó zenének, nem múlhatott el egy jó koncert, egy jó operaelőadás, hogy én ott ne lettem volna... Most Peti gondoskodik arról, hogy ne nélkülözzem azt. Mi most nem mulasztunk el egyetlen híres zenei eseményt sem, bárhol is történik a világon. A vevő-készülékünk tökéletes, ezt is a fiamnak köszönhetem. De nem csak ezzel értettem a szórakoztatást, Peti szolgáltatja a zenét.

- Egy gyerek? Neked? Aki mindig nagyigényű voltál?

- Hihetetlennek látszik, mégis így van! Már a roncsautó-buszban is azért találtam rá, csodálatosan furulyázott, tilinkózott.

- Én is már többször hallottam, valóban nagyon szépen játszik. De csak nem akarod mondani, hogy ezek a primitív hangszerek kielégítenének téged?

- Az is élvezem hallgatni, mert valódi művésze ezeknek a primitív hangszereknek, de hallanátok csak hegedülni...

- Ne mesélj! Hol tanult volna meg hegedülni ez a gyerek?

- Említettem már, hogy juhász-korában a cigánypurdék voltak a játszó társai; ezek ott a lösz-falba fúrt odúban laktak. Amikor az öreg dadák távol jártak, a csemetéik vették használatba a hangszereiket, gyakoroltak, idejük volt bőven.

Egész véletlenül jöttem rá, hogy hegedülni is tud.

Rendes esti szórakozásunk volt.

Mi hangversenyeket, operákat hallgattunk a rádión a világ minden részéből. Mikor befejeződött, és kikapcsoltuk a rádiót, Peti az ő kezdetleges hangszerein rendszeresen ismételte a hallott dallamokat. Egy este, amikor éppen a Traviatát hallgattuk, megszólal Peti: az a másodhegedűs már másodszor fogott mellé, ha én volnék a primás, kivágnám a zenekarból... Majd' tátva maradt a szám a csodálkozástól. Hát te honnan tudod az ilyeneket? - kérdeztem. Primás voltam a rajkók között, - felelte. Te tudsz hegedülni? - faggattam tovább. Tudnék, ha volna, amin hegedüljek, - felelt szomorú arccal.

- És aztán valóban hegedült is?

- Amikor láttam lázasan csillogó szemeiben a könnyeket, megszántam. Azt ti is tudjátok, hogy a fiamnak van egy mester-hegedűje, amely a családban apáról-fiúra száll, meg nem válnának attól semmi pénzért.

A fiam is jól játszik, de mióta a felesége meghalt, rá sem tud nézni. Ott volt azóta a szekrény tetején gondosan elrakva, hogy por se juthasson hozzá. Elővettem a féltett kincset, és a kezébe adtam. Még könny is kicsordult a szeméből, amikor meglátta.

Óvatosan vette a kezébe, aztán hangolni kezdett; már ez mutatta, hogy szakértő kezében van a hegedű... Aztán leheletfinoman felhangzott az előbb hallott dallam. Csak egyszer hallotta, így előfordultak hibák, de így is szép volt. Aztán egyszerre a Rákóczi-indulóra váltott át: lódobogás, dobpergés, kardcsattogás, fegyverropogás, ágyúdörögés, trombitaharsogás; minden, minden volt abban. Sem azelőtt, sem azután nem hallottam ilyen tökéletesen érzékeltetni azt a darabot...

- Hihetetlen...

- Bámulatos!

- Gondolhatjátok, hogy akkor este későn feküdtünk le. Peti játszott dalt, dal után. Minden táncdalt ismer, és úgy kicifrázta, hogy akármelyik fővárosi primás megirigyelte volna.

Szívfakasztó, ahogy a nótákat játssza. Természetesen, ahogy mondani szokták: cigányosan.

Ki fogtok nevetni, de így igaz: esténként Peti hegedül, és én dúdolok hozzá. Emlékeztek ugy-e, hogy valaha szép csengő hangom volt. És így megy két év óta, minden este.

- Miért nem hangversenyeztek néha, mi is szívesen meghallgatnánk.

- Félünk, nem merünk, itt van a fiam, és nem merjük neki bevallani, hogy a féltett hegedűjéhez nyúltunk. Pedig azóta Peti egész művésszé fejlődött.

Az nem is csoda, mert a világ leghíresebb mesterei tanítják a rádión keresztül, azok az ő tanítómesterei. A magyar nóták tökéletesebb visszaadását pedig a leghíresebb pesti prímásoktól lesheti el.

- Minden században legfeljebb csak egy ilyen csodagyerek akad. Szeretném én is meghallgatni. Ha őt taníttatnátok, igazi híres művész lehetne belőle.

- Elbeszélgettük az időt, induljunk haza Lilikém. Amint látom, kezdenek hazaszállingózni a strandról; helyes, ha otthon talál a kiéhezett sáskahad.

- Ha holnap is benéztek, megkínálhatlak egy kis tortával, de lesz még kalács és kávé is.

- Köszönjük, de már egyszer te is felkereshetnél minket.

- Nehogy azt hidd, hogy nálunk is ne akadna egy kis öregeknek való nyalánkság.

- Inkább csak jöjjetek ti, sokkal fiatalabbak vagytok nálam.

- Egy-két év nem nagy korkülönbség, mindhárman ősz hajú öregek vagyunk.

- A mai elbeszélésedből megértettük, hogy bírtad ki két évig, hogy egyszer sem jöttél fel a fővárosba.

- Ne becsüljétek le Akarattyát! Télen, tavaszon és őszön még sokkal szebb, mint nyáron.

Télen a hófehér táj, a zúzmarás, behavazott fák, tavaszon a fakadó rügyek, a díszbeöltözö bokrok, díszfák, virágzó gyümölcs-fák; a virágok ezrei; őszön az ezerféle színváltozatot öltő, később lehulló falevelek.

Mindez olyan képet nyújt annak, aki itt él, amelyet a városlakó még álmában sem lát.

- De az a nagy csend, az egyhangúság...

- Nem elhagyott hely ez télen sem. Minden villában láthatsz egy-két őszhajút.

Sokan vannak, különösen nyugdíjasok, akik télen, nyáron itt laknak.

Vannak olyanok, akik rügyfakadástól lombhullásig; sok itt az öreg nagyapa, nagyanya, nyugdíjas. Akarattya az idős emberek múzeuma; világviszonylatban is helyezést nyerne, ha évszámuk szerint is felmérnék a lakosságot. És az a fontos misszió, amit betölthetnek: előkészítik, biztosítják gyerekeiknek, unokáiknak a nyugodt nyaralását. a zavartalan pihenést; ez a hely két hónapig igazi napközi otthon a gyerekeknek.

- Felkeresitek egymást, akik itt teleltek?

- Elég ritkán; nekünk elegendő az is: tudjuk, hogy itt vannak.

Nekem még könnyebb, mint a többinek, a fiam gondoskodott rólam; van televízióm, rádióm, és ráadásul itt van Peti. Én sohasem unatkozom.

- Az igaz, hogy mi vagyunk az előkészítői, biztosítói a fiatalok nyaralásának.

- De az is igaz, hogy nem sok érte a hála, és a köszönet.

- Ebben tévedtek, jól meg van hálálva az. Nem csodálatos, hogy tíz hónapig az idősektől nem hallasz mást, mint panaszt: reuma, köszvény, zsába, asztma, és még ki tudná felsorolni, hogy minden nyavalya az öregek beszédtemája.

Hallottatok ti a két nyári hónap alatt egy szót is ilyesmiről?

- Hívd fel erre a fiad figyelmét, ő orvos, hasznosíthatja...

- Jó orvosi tanács: az unokák jelenléte a legjobb gyógyszer a nagyszülőknek.

- Bizony, azok nem engednek időt nekünk, hogy betegek lehessünk.

- Oda nézz!

Már látom is az én gyógyszereimet, jönnek a vízről.

- Ott az enyéme is.

Valóban, ránk hat, mint az injekció!

Te csak figyeld innen Lizikém, hogy milyen frissen mozog hazafelé a két öreg!

Alig tűntek el a vendégek, már ide is érkeztek a háziak.

- Nagymama! Nagymama! Csuda jó volt ma... Ugy-e, Peti?

- Csakugyan jó volt, Bogaram? Jó meleg volt a víz?

- Ma minden jó volt. Minden mesés volt. Nagymama! Tudod-e, hogy én már tudok úszni? Ugy-e, Peti?

- Kezd már menni, de te sohasem hallgatsz rám. Mindig tátna van a szájad, és így sok vizet nyelsz...

- Még azt sem bánom, ha sokat iszom, de úgy akarok úszni én is, mint te. Ugy-e a nyár végéig jól megtanulhatom? Jaj, ha én is úgy tudhatnék, mint te! Nagymama! - azt ugy-e, te is tudod, hogy az egész strandon Peti úszik a legjobban?

- Csak nem?

- De igen! Ma is legyőzte a szép nénit, s a mosolygós bácsit, akik a szomszéd utcában laknak.

- Miben győzte le?

- Úszásban. Versenyeztek. Ezek minden nap versenyeznek ketten a bójáig és vissza; ma Peti is velük ment... Kétszer is megkerülték a bóját, de Petit nem tudták elhagyni. A bácsi ezt el is ismerte, fagylaltot és málnát vett Petinek. - Nagymama! - Igazi gavallér a Peti, kijelentette, hogy csak akkor fogadja el, ha a társnőjét is megvendélik. Tudod, Nagymama, az a társnő én vagyok...

- Ejnye, ejnye, gyerekek! Hogy fogadhattok el idegenektől ilyesmit? Az nem illik, és nem is vagytok arra rászorulva...

- Azok nem idegenek, Nagymama! Az a szép néni nekem barát-nőm; minden délelőtt együtt szoktunk sétálni, mindig Petitől vásárolja a virágot.

A mosolygós bácsi mindig ugratja is a szép nénit, hogy ha más gavallértól fogad el virágot, akkor ő elpártol tőle, és azután szöszinek fog udvarolni...

Tudod, Nagymama, az a „MÁS” és az a „SZÖSZI” én vagyok, a gavallér meg Peti...

- És ha féltékeny lesz rád az a szép néni?

- Ne hidd azt, Nagymama! - Tudja ő jól, hogy én Petit nem hagyom el...

Nyugodtan elfogadhattuk a fagylaltot, meg a málnát is; finom volt. A néni még ezt a nagy csomag cukrot is a kezembe nyomta; ez két napig is elég lesz nekünk. Ugy-e, Peti?

Közben a professzor is hazatért, és bekapcsolódott a beszélgetésbe.

- Amint hallom, ez a kis kofa már el is mesélte az eseményeket. Mondhatom, anyám, hogy ritkán mulattam olyan jól, mint ezen a délután.

- Nagyon örülök ennek, fiam, igazán rád fér egy kis vidámság. Jutka újságolta, hogy Peti legyőzte úszásban a szomszéd utcában lakó szép nénit, és a mosolygó bácsit. Azt is mondta, hogy behajtották a díjakat is, a fagylaltot és a málnát, cukrot. Ezt mégsem kellett volna megengedned.

- Ugyan, miért ne, anyukám? Gyerekek ezek. Különben is, a klinikánkon dolgoznak.

- Így már más.

- Különben is, Peti rendkívül népszerű a strandon. Részben mert olyan szép csokoládé-barnára senki sincs lesülve, mint ő, ezt leginkább a nők irigyltik; és azt, hogy milyen figyelmes ehhez a kis kofához, azt egyenesen csodálják. A felnőtt hölgyek határozottan irigyltik a Jutka gavallérját.

- Most pedig kofa és gavallér, gyorsan be a konyhába; ott vár az asztalon a jó tejfeles kávé, és a foszlós kalács.

- De Nagymama! Ma már nem illő, hogy a dolgozóknak a konyhában terítenek. Látom én azt, hogy mindenütt kertben, a fák alatt szolgálják fel az uzsonnát. Menjünk, Peti! Én majd terítek a malomkő asztalnál, és ki is szolgállok: tudod, itt én vagyok a házi lány...

- Nos, ez a kis kotnyeles, engem is jól kioktatott. Remélem, te itt is elfogyasztod, vagy te is a lányod szerint gondolkozol?

- Jutka nyelves kis perszóna, az biztos, sokra viheti, ha felnőtt. Jobb, ha mi itt a jó hűvös szobában maradunk; szokatlanul meleg napok járnak.

Itt nyugodtan elbeszélgethetünk. Amint azonban láttam, Jutka csak félig számolt be a nap eseményeiről

- Történt egyéb is?

- Az igazi dolog csak azután következett. Evés közben arról is beszámolok. Azt már mondtam, hogy Peti rendkívül népszerű a nyaralók között. A versenyt tehát mindenki figyelte, és biztatták a kedvencüket. Tudod azt is, hogy a két strand közvetlenül egymás mellett van. A fehérváriak strandjáról egy népes társaság - mind fiatalok - átjöttek a mi strandunkra. A Könnyűfémű és Vadász-tölténygyár dolgozói voltak. Azok is lelkesen megtapsolták a győztes Petit.

- Végül még elbizakodik az a gyerek...

- Ne féltsd te azt!

- A fehérváriak közt volt a város idei ifjúsági úszóbajnoka is. Olyan húsz év körüli fiatalember. Ugrasztani kezdték, különösen a lányok és az asszonyok, hogy nem merne kiállni Petivel versenyre. Addig, addig, hogy a fiatal mérnökkel fogadtak száz forintba... - És Peti ki mert állni!

Ekkor lett érdekes a dolog. Mikor közölték Petivel, kijelentette, hogy „potyára nem úszom!” Kezdték vallatni, hogy mit kíván? Hogyha ő győz, kap egy hegedűt, ha veszít, ugyanannyi értékkel le fogja törleszteni virágban, mert látja, hogy itt sok a szép nő, de egyiknek sincs virágja, legalább lesz egy férfi, aki virágot ad nekik. Óriási derűtség fogadta Peti kijelentését; a kis mérnök fülig pirult, és a társa, egy rendkívül csinos barna nő összecsókolta Petit.

- Nocsak, nézd ezt a kis betyárt!

- Megkapod a hegedűt, - csapott Peti márkába a kis mérnök. - Adják róla írást?

- A bácsit ugyan nem ismerem, de a társnője elég garancia nekem. Sok szép rózsát, szegfűt vásárolt már nálam.

Újabb tapsvihart aratott.

- Most már igazán kezdek kíváncsi lenni.

- Lehetsz is. Megkezdődött a verseny. A társaság nagy része csónakon kivezett a bójához, mely a parttól körülbelül háromszáz méterre van, a mély vizet jelzi... a fürdőző vendégek útvonalat formáltak, elhelyezkedtek a pálya két oldalán. Én Jutkával az ölemben a bója közelében foglaltam helyet. A kis mérnök indított egy síppal, melyet egy helyi srác kölcsönzött neki.

Egyszóval egész verseny formája volt a dolognak. Teljesen szabályszerű, annál inkább, mert sok tagból állt a zsűri; nem lett volna tanácsos szabálytalankodni. Az indítás után Peti egy kissé elmaradt; a bajnoknak nagyobb volt a tréningje, öt méter ilyen távon jelentékeny előnyt jelent. Peti azonban nem engedett, centiméterekkel bár, de ledolgozta ezt. Doppingolta a több száz főnyi gyereksereg. Fűlsiketítő lármát csaptak. De a felnőttek sem fukarkodtak a hanggal. Kétszáz méternél végre elérte, onnan fej-fej mellett haladtak. Hiába adott bele mindkettő minden erőt, nem tudták egymást megelőzni. Már-már úgy látszott, hogy holtverseny lesz a vége, amikor Jutka felvisített a karjaiban: „Ne hagyd magad, Peti! Kell nekünk a hegedű! Tudod, hogy én is, nagymama is, szeretjük a zenét!”

- Hogy még engem is belekeverték a dologba.

- Egészen biztosan tudom, hogy Jutka kiáltása döntötte el a versenyt! Peti egy méternyi előnnyel győzött! Képzeld el azt a diadalt! Petit csónakba kapták, diadal-menetben vitték a partra! A tömeg és mi is követtük. Jutka majd' kibújt a bőréből örömeiben. A parton a kis mérnök fogadta, s a markába nyomott száz forintot; „Ezt én nyertem, de most ez a tied. Jól választottad a védnöködet, mert ez a szép néni a feleségem, így biztos lehetsz, hogy egy héten belül a kezeden lesz a hegedű!

Még így is az adósod maradok.

Megtanítottál arra, hogy ne ő magának, hanem én vásároljak neki virágokat!”

- Ez aztán igazán érdekes lehetett, kár, hogy nem gyönyörködhettem benne. Mindig érdekelték a versenyek, valószínű, hogy én is közbekiáltottam volna, mint Jutka! Hiába, ha az én öreg csontjaimnak már messze van a strand.

- Szerencsére én ott voltam, az eset hőseit, Petit és Jutkát, körülvette a sok fiatal nő; agyon-etették volna, ha én ki nem szabadítom. Gondolom, hogy Petinek örökre emlékezetes marad ez a nap. Egész életében nem fogja annyi fiatal szép nő megcsókolni, mint ma. De láttad volna Jutkát! Határozottan ellenséges szemet vetett azokra, egy parányi prücsök még csak, de már is féltékeny a lovagjára. Az is olvasható volt, hogy végtelenül büszke rá.

- Az a Peti, az a Peti: Mi lesz még ebből a gyerekből?

- Mi az Anyukám? Hallgasd!

- Peti tilinkózik Jutkának.

- Ez bámulatos...

A természet minden hangja tökéletesen utánozva van. Hallgasd csak! Rigó-fütyty... Pacsirtadalolás... Fülemlüle-csattogás... Tücsök-ciripelés... Minden, minden...

- Peti a hangszerének igazi művésze. Ugy-e, most már te is megérted, hogy miért szerettem meg ennyire ezt a gyereket? Ezt az ágrólszakadtat, ahogy ti mondjátok.

- Született tehetség. Már ezzel a tudással is felléphetne akár a fővárosban is.

- Jöjj ide az ablakhoz, innen jobban láthatjuk őket. Nézd! A kis Jutka, hogy hozzá bújik, és milyen áhítattal néz fel rá; még a száját is nyitva felejtette...

A kertből behallatszott Jutka kérése:

- Aranyos Petikém! Most ezt tedd le és vedd azt a másikat, a furulyát. Játssz el azon nekem azt a ropogóst!

- Jó! - felelte Peti.

- De hiszen ez a toborzó a Hány Jánosból... soha nem hittem volna, hogy ebből az ócska fadarabból ilyen szép hangokat lehet elővarázsolni.

- Peti tud ennél sokkal szebbeket is; egész estéken át szórakoztat minket.

- Ugy-e, Petikém, ha meglesz a hegedünk, nekem minden este játszani fogsz azon? - kérte megint Jutka.

- Neked mindig, mikor csak akarod - felelt Peti, hiszen ma is csak a Zizi néni és a te kedvedért versenyeztem. Hidd el, hogy csuda módon kifáradtam, mert az a pasas nagyon jól tud úszni. De akartam, kellett, hogy győzzek! Győztem, enyém lesz a hegedű.

- Nem értettem, amikor ma a hegedűért versenyzett, de most már értem. Egy ilyen zenei tehetség hamar megtanul hegedülni is.

- Neki nem kell megtanulni. Te már igazán szépen tudsz játszani, de azt a Peti játékaival nem lehet összehasonlítani.

- Nem értem. Hol tanult meg hegedülni?

- Ott, ahol az öregapjával juhászcodott, a domboldalban, földbe-vájt odúban, ahol cigányok laktak. Peti ráért, elleste a dallamokat. Mikor pedig az öreg dádék távol voltak, a purdék vették kezelésbe a hangszereket, ennek az igazi rajkó-zenekarnak a prímása volt Peti...

- Hiszen akkor Peti körülbelül csak öt éves lehetett.

- Mikor idekerült, már nagyon szépen játszott, most akármelyik népi-zenekarba beválna prímásnak.

- Azóta is tanult, mióta itt van?

- Most már mindent be kell vallanom, de ígérd meg, hogy nem haragszol meg rám!

- Csak nem az én mesterhegedűmön?

- Gyöngéden, szeretettel bánt vele, áhítattal fogta kézbe...

- De kitől tanult itt?

- A rádiótól, a televíziótól. Végighallgattunk egy-egy hangversenyt vagy egy operaelőadást, a végén emlékezetből visszajátszotta a legszebb dallamokat... Később együtt játszott a rádióval. Művészien kezeli a vonót. Ugy-e, nem haragszol rám ezért, édes fiam? Peti olyan sok örömet szerzett nekem ezzel...

- Mondhatom, hogy meglepett, amit hallottam, de természetesen nem haragszom érte, sőt örülök, hogy magányodban vigasztalód, felvidítód akadt.

- Nem akarnád meghallgatni a játékát?

- Nem bánom. Hívd be őket!

+++V+++

- Peti! Jutka! Gyertek be!

- Ne légy szigorú hozzá! Már itt is vannak! Peti, a tanár bácsi szeretné hallani a játékodat. Itt a hegedű, játsszál rajta valami szépet!

- Melyiket játsszam, Zizi néni?

- Mindegy. Talán a Rákóczi kesergőjét...

- Csodálatos... Én eléggé szépen tudom játszani, de ehhez képest csak gyenge dilettáns vagyok. Operákat is ismersz Peti?

- Sokat végighallgattunk a rádióból Zizi néniékkal. Melyikből játsszak?

- Talán a Traviátából egy részletet...

- Megfoghatatlan... elámító... Tudod-e a Parasztheccsület nyitányát?
- Tökéletes! Még játsszál valamit a Pillangó kisasszonyból is...
Jutka nem állta meg, hogy bele ne szóljon:
- Ne ilyet, inkább valami vígabbat!
- Játszd akkor Jutka kedvéért Hány Jánosból a toborzót!
- No, még befejezésül a Bánk bán bordalát!
- Jól van, Peti. Tedd le a hegedűt! Jöjj ide hozzám! Kezet akarok veled szorítani! Ember lesz belőled, és én segíteni foglak, hogy az lehess. Most pedig menjetek Jutkával ki a kertbe, játszani.

+++VI+++

- Mit szólsz az én művésemhez?
- Ezt miért nem mondtad el nekem eddig, anyám? Eddig én csak asszonyi szeszélynek tartottam, hogy itt tartod ezt a gyereket. El akartam távolítani, állami gondozóba, ahol az ilyen ágrólszakadtakat gondozzák. Láttam, hogy mennyire ragaszkodsz hozzá, nem akartalak megbántani, elszomorítani, csak azért tűrtem itt.
- Már korábban is akartam neked erről szólni, de most bűnösnek érzem magam azért, hogy a kezébe adtam a féltett hegedűdet. Félttem, hogy haragudni fogsz rám.
- Valóban bűnös voltál, de nem azért, mert a kezébe adtad a hegedűt; az ilyen hegedű ilyen kezekbe való. De én is bűnös vagyok, mert elhanyagoltunk egy ilyen tehetséget. Hány osztályt végzett eddig Peti?
- Jó, hogy említet, mert éppen most látom a kapun belépni a harmadik bűnöst. Lidike jó, az általános iskola igazgatónője.
- Nem haragszik, Zizi néni, hogy így berontottam? Ha erre jártam, és a gyönyörű zenének nem tudtam ellenállni. Látogatással úgy is adósa voltam Zizi néninek, egyben családlátogatásnak is vehetjük, mert itt két gyerek is van.
- Jó napot kívánok, Professzor Úr! Engedje meg, hogy üdvözölhessem a fürdőtelepünkön, és egyben gratuláljak az igazán művészi játékának.

Az valóban művészi élmény volt, egyszerűen nem tudtam tovább menni.

- Köszönöm az üdvözlét, de a szerencsekívánatait nem fogadhatom el, mert nem én játszottam.

- Pedig én mindvégig itt hallgatóztam a kapu mögött, innen hallatszott ki az a gyönyörű zene.

- Valóban innen, de nem én voltam a művész.

- Hát akkor ki?

- Peti, az én is ágrólszakadtam!

- Ez egyszerűen hihetetlen! Jelen voltam a délutáni (csodáján) is, mikor úszásban egy bajnokot legyőzött, most pedig, mint művész mutatkozott be. Valóságos csoda ez a gyerek...

- Az igaz, hogy valóságos csoda, de mi mind a hárman bűnösök vagyunk...

- Miért volnánk bűnösök?

- Először arra kérnék feleletet, hogy hány osztályt végzett már el ez a gyerek?

- Egyet sem.

- Egyet sem? - Egy kész művész? Ez hogy lehet? Már tízéves is elmúlhatott?

- Ez bizony igaz! Bűnös vagyok én is. De hogy iskolázhattam volna be? Se családnév, se születési adatok és semmi más... Úgy írjam be, ahogy a gyerekek nevezik: Ágrólszakadt Petinek? Úgy is gyűlöli az egész iskolát, messzire elkerüli. Részben Zizi nénit is sajnáltam volna tőle megfosztani.

- De mégis - egy ilyen tehetség, és analfabéta.

- Peti nem analfabéta, mert nagyon jól tud írni, és olvas, többet tud, mint az iskolásaink...

- Most már igazán, semmit sem értek...

- Úgy van fiam, Peti ezzel is, mint a hegedüléssel! Amikor ide érkezett, már ismerte a betűket.

- Hol tanulta meg?

- Az öregapja, a juhász volt a tanítómestere. Mint juhászoknak, bőven volt idejük; az öreg kampósbotjával a porba, sárba, homokba rajzolta a betűket, s akkor rábökött: az a „bö” - ez a „rö” - ez meg a „tö”, a fogékony gyerekekre ráragadt.

Elég túrhetően silabizált, amikor már ide érkezett.

Aztán Zizi néni betetőzte, nekik is volt idejük bőven, - fejezte be az igazgatónő.

- Már régóta ő az én felolvasóm; szép hangon olvassa nekem az újságokat, regényeket. Tudod, fiam, elég öreg vagyok már és gyengék a szemeim...

- Mindez nagyon jó, de legfontosabb csak az enyhítő-körülmény a bűnösök mulasztásának elbírálásánál. Most azt kell megtanácskoznunk, mi legyen a további teendő?

- Az én véleményem szerint az volna a legelső, hogy nevet szerezzünk neki, - indítványozta az igazgatónő.

- Én a Rekettyés nevet ajánlom; legyen a neve: Rekettyés Péter. Ahogy mesélte, valaha kisebb korában egy rekettyés domboldal volt a kedvenc játszótere. Ez nem közönséges, nem mindennapi név lenne.

- Professzor úr, azt hiszem, hogy könnyen el tudná intézni (belügyminisztériumban), hogy így anyakönyvezzék.

- Ezt meg lehetne tenni.

- Az életkora olyanforma, hogy születésnapjául közvetlenül a háború kitörése előtti napon lehetne beírni; legalább egy napig éljen békében, mert azután kijutott neki bőven mindenből.

- Mindez megfelelőnek látszik.

Én, mint iskolaigazgató, a bűnöm helyrehozásához már hozzá is fogtam; jártam az érdekében az oktatási osztálynál. Nem volt nehéz dolgom, mert az osztályvezető az elmúlt évben itt nyaralt, és így személyes ismerőse Petinek, ismeri a képességeit is. Peti volt a rendszeres virágszállítója. Tekintettel a tudására, és a rendkívüli körülményekre, úgy veszik, mint aki öt osztályt elvégzett, a hatodikból most magánvizsgát tesz; már itt van az engedély.

- Végre egy hely, ahol az ésszerűség, és nem a bürokrácia intézi az ügyeket.

- Szóval ez annyit jelent, hogy Petinek csak két éve van hátra, hogy elvégezhesse a nyolc általánost. Ezt valahol már, mint rendes tanulóként végezhetné...

- Hallottam valahol, hogy működik zenei általános iskola, mintha Békéssámsont említettek volna, én oda bejuthatom Petit.

- És akkor mi lesz velem? - szomorodott el Zizi néni.

- Jaj, anyuskám, a bűnösnek bűnhődnie kell... Máskülönben sem lehetünk önzők, nem lehetünk akadályai, kerékkötői Peti előhaladásának. Pestre, hozzánk nem jöhet, annyi helyünk nincs; tégedet és Jutkát haza kell vinni. Jutka anyja nélkül nem maradhat, mert én másodszor nem házasodom. Peti pedig kollégiumba kerül, a többit meghozza az idő: a sorrend szerintem középiskola, konzervatórium, és világhírnév lesz.

- Velem nem törődtek? Mi lesz velem, ha Peti elhagy? - kezdett siránkozni Jutka.

- Szeptemberben te is középiskolába kerülsz. Ott természetesen szorgalmasan fogsz tanulni, hogy majd, amikor az összes iskoládat elvégzed, el tudd olvasni az újságokból, hogy:

„Rekettyés Péter, a világhírű magyar hegedűművész hetek óta a nagy olasz városokban hangversenyez, ma este Milánóban végződik a körútja. Holnap lökhajtásos repülőgépen Párizsba rándul át, ahol az operában szerepel. Úgy értesültünk, hogy a diadalútját befejezve hazatér, s Balatonakarattyán tölti a nyarat.”

Jó lesz így? Ha szorgalmas leszel, még te is találkozhatsz vele.

- És akkor hegedülni fog nekem?

- Most mindenesetre hegedül, mint Peti Jutkának, de hogy egy világhírű művész megteszi-e, arra bizony előbb érdemeket kell szerezned.

+++VII+++

Peti így zeneiskolába került. A társai azonnal észrevették rendkívüli képességeit, és örömmel fogtak hozzá, hogy azt továbbfejlesszék. A zenei középiskolában már tekintélyt szerzett magának, a zeneművészeti főiskolán pedig teljesen tökéletesítette a tudását; ott hegedűművészi és zeneszerzői oklevelet szerzett.

Zizi néni neheztelt rá, mert távozása óta hírt sem adott magáról, sohasem írt levelet. Jutka pedig állandóan duzzogott... Az „ágról-szakadt” név helyett mást adtak neki: „a hálátlan” jelzőt. Pedig ennek elég egyszerű oka volt; a professzor elválásukkor ígéretet vett tőle, hogy nem ír, nem ad hírt magáról.

Akarattára sem megy addig, amíg ő engedélyt ad arra. Azt is megígérte, hogy addig csak kizárólag külföldön fog hangversenyezni. A professzorral rendesen levelezett; s ő viselte a költségeket. Talán neki fáj a legjobban, hogy Akarattyára nem mehet.

A professzor látta a két gyermek rendkívüli ragaszkodását egymáshoz, tudta, hogy bizonyos idő elteltével nagyok lesznek, és azt nem lehet tudni, hogy mit rejteget a jövő.

Peti iskolai befejezése után részt vett az ifjú művészek versenyén az Eszterházy-kastélyban. Ott óriási sikert aratott. A jelenlévő külföldi zenei vezetők évekre szerződtették külföldi hangversenykörutakra. Aztán az újságokban nap-nap után jelentek meg a közlemények, hogy milyen sikereket arat a fiatal magyar hegedűművész.

A rádióban, televízióban gyakran hallgathatták is, de idehaza még egyszer sem hangversenyezett.

Zizi néni, aki most még hálátlanabbnak tartotta, állandóan gyűjtötte az újság-kivágásokat; már könyv vastagságú gyűlt össze azokból. De sohasem beszélt sem a fiával, sem Jutkával Petiről. Jutka már egyenesen sértésnek tartotta a Peti viselkedését. Ő is elvégezte már a középiskolát, ebben az évben érettségizett. Gyönyörű szép szoprán hangja volt. Ezt apja is észrevette, és továbbképezte.

+++VIII+++

A nyár kezdetekor az addigi szokás szerint leköltöztek Akarattyára. Kezdődött a szokott élet. Zizi nénit most is felkeresték az eddigi barátnői, de mindegyikükön jól meglátszott az idő múlása.

- Csakhogy végre itt vagytok! A szokásos asszonyi csatakiáltással fogadlak: ezer éve nem láttalak, drágáim. Szép, hogy végre eszetekbe jutottam.

- Bizony, rég volt, már tíz éve is elmúlhatott, hogy le tudtam jönni, mindig közbejött valami. Pedig akkor milyen jó tortákat, réteseket ettünk, majdnem minden délutánt itt töltöttünk.

- Én sem voltam Akarattyán; tudjátok ti is, hogy a fiamékhoz kellett látogatnom Svájcba, akik attól fogva ott élnek. Majd' megszakadt a szívem a vágytól. Most végre megszántak az unokák, lehoztak ide, erre a nyárra.

Most végre itt vagyok a kedvenc helyemen, csak az a különbség, hogy most már nem én szaladgálok utánuk, most ők szolgálnak ki engem. Bizony, én már tipecni is alig tudok.

- Az én helyzetem is hasonló, nehezemre esik a járkálás, de még az ülés, a fekvés is. Hiába, telik az idő. Te voltál-e itt azóta Zizikém?

- Nyaranként néha, de majdnem teljesen tehetetlen vagyok; mozdulni sem tudnék Jutka nélkül. Hogy az milyen aranyos lány; mindig körülöttem forog. Mindenről gondoskodik. Ahogy ő mondja: átvettem a Peti szerepét. Teljesen igaza van, főz, süt, mos, takarít, beszeres egyetlen panasz-szó nélkül.

- Találkoztam már vele; rögtön megismert a drága. Hogy milyen szép nagylány lett belőle. Emlékeztek-e még arra, amikor Peti azokat az óriási tojásokat hozta? Akkor még csak iskolás sem volt ez a leány, és most már magasabb nálam.

- Mert ő felfelé, mi meg lefelé növünk.

- Igazatok van, nagylány lett Jutka. Most érettségizett, mindig kitűnő tanuló volt. Régen ebben a korban már eladónak számított a lány. Ki tudja, maholnap férjhez is mehet. Összehasonlítottam a mi esküvői képünkkel; szakasztott olyan, amilyen én is voltam valaha. Az ilyen leánynak annyi udvarlója akad, amennyit akar.

- Csodaszép asszonyka lesz belőle, mint te voltál, Zizikém! Bolondulni fognak érte a fiatalok.

Ő még nem gondol udvarlókra, de még rá is ér arra. Tovább akar tanulni. Biztos, hogy mint dolgozónő is meg fogja állni a helyét. De kell is, mert az apja is öregszik, nemsokára nyugdíjba megy.

- Eleget dolgozott már, kifáradhatott. Szép pályát futott be. Mindezt elérte, ami elérhető volt. Méltányolták az érdemeit: kiváló orvos, érdemes orvos, a szocialista munka hőse, Kossuth-díj voltak az egyes állomások.

- Rászolgált arra bőségesen; sokat köszönhet neki az ország, és az egész világ egészségügye, az egész emberiség; neki köszönhető, hogy a rákot a kezdő stádiumban már meg tudják gyógyítani, és ha az ő útján haladnak tovább, teljesen meggyógyítani lehet.

- Nálunk a munkaszeretet családi betegség; csak munka és munka, harc a siker érdekében; a Rakonczay családban tunya, henyélő ember soha sem akadt.

- Úgy hallottam, hogy Jutka is az apja nyomdokain halad; s azt is, hogy gyönyörűen énekel.

- Ezért mondtam ezt nektek, hogy szórakoztat is, mint valaha Peti tette. Gyönyörű tiszta, csengő szoprán hangja van.

Az apja külön énektanárokkal képezteti. Talán valaha még ezen a téren is sikereket arathat.

+++IX+++

- Mili néni, Lili néni! Engedjék meg, hogy szeretettel üdvözljem házuknál a nagymama régi barátnőit! Egy kis jó tejszínhabos kávéval és foszlós kaláccsal szolgálhatok. Magam sütöttem ám!

- Akárcsak téged látnálak, Zizikém!

- Akár a hab, olyan ez a kalács. Jöjj ide, drága Jutkám, hadd csókoljalak meg érte; a régi napokat juttatja ez az eszembe.

- Nahát! - ez valóban remek. Úgy látom, hogy örökségül rád hagyta nagymamád a konyhaművészetet.

- Bizony, teljesen átvette tőlem a háziasszony szerepét, de elismerem, hogy nem kell szégyenkeznem miatta. A mai lányok közül legfeljebb minden századik, ha ért az ilyesmihez.

- De én sietek vissza a konyhába. Készül a vacsora. Apuska kedvence lesz a főfogás; azt pedig pontosan elő kell készíteni.

- Nem árulnád el nekünk, mi lesz az a finom falat?

- Miért ne? Fatányéros, vargabéles, sajt, gyümölcs, csopaki lesz az esti menü. Egyszerű, én is ezeket szeretem.

- Ne játssz a szívünkkel, Jutka! Már, ha csak hallom, összefut a számban a nyál; valaha egyenesen imádtam ezeket. Ma azonban hiába kínál meg vele, nincs mivel megrágnom.

- Van abban olyan is, amihez nem kell fog; a csopaki folyékony...

- Azt meg hiába hoznád, nem mernék hozzányúlni, mert úgy is inog talpam alatt a föld.

- Valaha én is bolondja voltam a félig sült húsoknak, a nehéz, kiadós vacsoráknak; hiába, ma már nem lehet...

- Azért gondoltam én a nagymamámra is; az sem lesz rossz: darált-húsból lapított rostélyos szelet, vékony sajttal beborítva, utána koh, s hozzá borsodó, de az csopakiból...

- Látjátok, ilyen szeles ez még most is: térül-fordul, és már itt sincs. Nem tudom, hogy mi lenne velem és az apjával, ha ő nem lenne?

- Mondd csak! Mi történt azóta Petivel, a te régi beszerződdel?

- Éltrevaló kis fickó volt, azóta az is nagyra nőhetett?

- Még most is olyan művészi hajlamai vannak?

- Titeket csak felkeres?

- Sajnos, azóta sem láttam. Azt ti is tudjátok, hogy Jutka nevelése miatt a fiam engem is felvitt a fővárosba, azóta ott élek. Petit akkor iskolába adta. Láttá, hogy a két gyerek nagyon ragaszkodik egymáshoz, ezt nem helyezte. Nem Peti származása ellen volt kifogása, hogy az csak egy ágrólszakadt, hanem neki elvei vannak; azt akarta, hogy mindketten nőjenek fel, álljanak helyt az életben, és ha azután mégis összehozza őket a sors, nem bánja, legyen, aminek lennie kell; de előbb mindketten mutassák meg, hogy valakik...

- Ahogy látom, Jutka meg is felel ennek a követelményeknek, akárhol meg fogja állni a helyét az életben.

- Tudtok valamit Petriről? Kíváncsi vagyok arra, hogy mi lett belőle?

- Ő aztán igazán megállta a helyét: ma már világhírű ember.

- Ne mondd!

- Látszott rajta már akkor is, hogy nem közönséges teremtmény. Mivel szerzett olyan nagy hírnevet?

- Igazán nem hallottatok róla? Ez csodálatos, mert mindenki róla beszél. Nincs olyan hét, hogy az újságok ne írának róla. Arról is beszámolnak, hogy mikor fekszik, mikor kel, kivel beszél, mit szokott enni. Szóval, egy hírneves, befutott ember lett.

- Én sohasem olvasok újságot, nem érdekel a politika.

- Én sem olvasok, de nem is tudnék, ha akarnék is, mert gyöngék a szemeim. Az unokámnak pedig elég a maguk baja, nem érnek rá, hogy nekem felolvassanak. Pedig a mai MAGYAR NEMZET is beszámolt róla. Hova is tettem? Itt van, ni! Mindig ki szoktam vágni, amit róla írnak; időnként selyemszalaggal átkötöm, gyűjtöm, már egy egész halom gyűlt össze róla.

Én szedtem össze valaha őt, megszerettem, mindig úgy gondoltam rá, mintha a saját gyerekem volna; ma is boldogít, ha a sikereiről hallok.

- Ma mit írnak róla a lapok?

- Sajnos, én is olyanformán vagyok vele, mint ti, rosszul látok. Összefutnak szemeim előtt a betűk; de azért ezzel a szemüveggel mégis látok valamit, de Jutkával is ma már annyiszor felolvastattam, hogy akár az újság nélkül is fel tudnám olvasni, majdnem kívülről tudom.

Ezt írja a lap: - „Kiküldött tudósítónk jelenti Londonból. Rekettyés Péter, kiváló hazánkfia, világhírű zeneszerző és hegedűművész tegnap ért az angliai diadalútjának a végére. Utolsó koncertje este volt az operaházban. Hangversenyén még a királynő is megjelent, végighallgatta. Előadás után magához kérte a művészt, gratulált neki, és kitüntetést adott át neki. A hangversenyen az angol főváros minden számottevő embere megjelent. Honfitársunk óriási sikert aratott. ‘A természet hangjai’ című szerzeményét négyszer is meg kellett ismételnie, de még akkor is nagy tapssal követelték a megismétlését. Kimagasló tehetségének legfényesebb bizonyítéka az, hogy a hidegvérű angolokat egykedvűségükből ennyire fel tudta rázni. Ma reggel művészünk külön repülőgéppel Párisba utazott, ahol az operaház ma este az ‘Ágrólszakadt’ című operáját mutatja be, a zenekart maga a szerző vezényli. Előrelátható ott is a nagy siker. Ez az új szerzeménye tehát Párisból indul világhódító útjára. Reméljük, hogy nemsokára mi is otthon tapsolhatunk neki. Tudósítónknak sikerült pár szót váltani a művésszel, megtudtuk, hogy a bemutató után azonnal hazatér, s káprázatos körútjának fáradalmait Balatonakarattyán piheni ki.”

- Erről a művészezől én is sokat hallottam, de ki gondolt arra, hogy ez a mi Petink lehet.

- Úgy látszik, az operájában a saját élettörténetét dolgozta fel; erre mutat a címe is.

- Hogy szeretném én is azt végighallgatni.

- Én különösen az „Élet hangjait”...

- Végig is fogjuk hallgatni még akkor is, ha tolószéken visznek el az operába.

Végeredményben a mi Petink, a mi ágrólszakadtunk.

- Hogy milyen híres emberré nőtte ki magát! Alig tudom elhinni, hogy az ugri-bugri kis gyerek most világhírű művész!

- És hűséges, ragaszkodó, azt mutatja az is, hogy Akarattyára jön pihenni, pedig bizonyára bőven telne neki arra is, hogy a világhírű fürdőhelyeket keresse fel.

- Vajon megismeri-e a régi barátait? Vagy csak elnéz felettünk?

- Meg ne sértsd az én Petimet! - abban az egyben biztos vagyok, hogy ha Akarattyára jön, az első útja ebbe a házba, azaz hozzám vezet.

- Én is azt hiszem. Ragaszkodó kisfiú volt.

- Amint láttam, a nap lefelé halad, szünni kezd a hőség. Menjünk ki a teraszra, ott kellemesebb lesz, a szobában olyan fullasztó a levegő.

Ott majd élvezzük a szép kilátást, láthatjuk Tihanyt, s most, hogy páramentes a levegő, Badacsonyt is; mi már úgy sem sokáig gyönyörködhetünk ezekben. - Az már biztos, hogy innen a ti villátokból legszebb a kilátás. Különösen este szeretek innen körülnézni:

A Balaton keleti felének minden fürdőhelye, mint egy hatalmas koszorú, csillognak a villanyfények a sötétbe borult ezüsthidas vztükör felett.

- Bizony, ez igazán szép. Mindig csodálkozom azon, hogy legtöbbször a nagyobb helyek felé törekednek: Füred, Siófok, Badacsony, Földvár, Almádi nekik a cél, nekem Akarattya szebb, de mindenesetre pihentetőbb. Itt nem zavarja a nyugalomra váró üdülőket az éjfélig is harsogó tánczene.

Nekem ma, egész nap olyan különös érzésem van, mintha valami meglepetés érne.

De mi érhetne már minket? Mindenki itt van, akiket szeretünk és mi csak az ő társaságukba vágyunk.

Ha csak valami baj nem ér? A fiam ma olyan különös tekintettel nézett rám, mikor átment egy bajtársához, látogatóba. - Ugyan mi baj érhetne minket itt a kedvenc helyünkön?

Menjünk ki a szabadba, addig élvezzük a kilátást, amíg lehet.

- Jöhetsz, Peti! Senki sincs benn. Jutka a strandra szaladt le, anyám meg a barátnőivel bizonyára a szép kilátásban gyönyörködik. Így jól elő tudjuk készíteni a meglepetést. Az én szobámat tiszteletben tartják, oda senki sem szokott bemenni; az lesz neked a legjobb hely. Úgy gondolom, hogy csak akkor szólaltasd meg a hegedűd, ha majd én jelt adok. Akkor is csak pianó, a legpianisszimó, még a leheletnél is halkabban.

- Minden úgy lesz, ahogy a tanár bácsi kívánja. De nem lesz túl nagy a meglepetés? Nem árt meg Zizi néninek? Már öreg lehet szegény; úgy szeretném már látni!

- Dehogyan árt meg neki. Végtelen nagy lesz az öröme... Bizony, valóban már öreg, csak a vágy élte, hogy téged még egyszer láthasson, és meghallgathatja a játékodat.

- És Jutka?

- Említettem már, hogy a strandra szaladt le. Nemsokára jön is. Most ő játssza a háziasszony szerepét. Mondhatom, hogy remekül főz. Meg sem fogod ismerni, akkorát nőtt. Te még csak, mint apró szöszit ismerted, ma egy komoly érettségizett, dolgozó nő. Majd neki is meglepetést szerzünk. Akkor is a szobámban fogsz rejtőzködni. Majd megkérem Jutkát, hogy énekeljen nekem valamit. Azt még te nem is tudod, hogy gyönyörű hangja van, iskoláztattam. Majd, amikor énekel, kapcsolódjál bele; leheletfinoman kísérd az énekét.

- Már előre örülök ennek, igazán jó lesz.

- Hányszor emlegettek téged. Haragudtak rád. Fájt nekik, hogy sohase írsz, és nem is keresel fel bennünket. Azt nem tudhatták, hogy ebben én vagyok a bűnös. Nem tudták, hogy ígéreted köt, hogy addig nem jelentkezhetsz, amíg én nem hívlak. Tulajdonképpen ezért hangversenyeztél eddig mindig csak külföldön, mert itthon nem lehetett volna megakadályozni azt, hogy ne jelenjenek meg a hangversenyeden. Nem haragszol, hogy most a kívánságommal megzavarom a te külföldi diadalutadat?

- Az, hogy hazajöhettek, nekem megváltás volt.

- Joggal nehezteltél volna rám, hogy hosszú évekig távol tartottalak innen. Ezt én így találtam helyesnek.

Kellett annyi idő a fejlődésednek, de még más okból is helyes volt. Most úgy láttam, hogy elértem amit akartam, most tehát hazahívtalak.

- Őszintén bevallom én is, hogy fájt, nagyon fájt, hogy nem jöhettek, hogy nem láthatom Zizi nénit és... és mindenkit itt, Akarattyán. Zizi néni több volt nekem, mint az anyám; a kis szöszi Jutka jobban ragaszkodott hozzám, mint testvér a testvérhez. Nagyon, nagyon fájt, hogy nem írhatok, nem kereshetem fel őket. Így igazán hálátlannak tarthattak. De tudtam, és be is láttam, hogy amit a tanár bácsi tesz, az helyes, és azt is tudtam, hogy mindenütt a tanár bácsinak köszönhetek, azt is tudtam, hogy mindenütt a tanár bácsi egyengeti az utamat. A legnagyobb hálátlanság az lett volna, ha ezekről egy pillanatra is megfeledkeztem volna, vagy nehezteltem volna. Nagyon fájt, arról nem tehetek. Hogy most jöhettek, annál boldogabb vagyok.

- Örülök, hogy így gondoltad te is, és most is így gondolkozol. Ember lettél; méltó vagy mindenre. Most pedig hozzáfogunk a terünk végrehajtásához. Kimegyek anyámékhoz beszélgetni; te ülj be a szobámba, és ott várakozzál! Figyelj, várj addig, amíg én megadom a jelt! Amikor azt mondom, „Mi mást várhattok attól az ágrólszakadtól?”- akkor te kezdj játszani a „Természet hangjait”!

+++XII+++

- Napoztok, anyácskám? Vagy a szép kilátásban gyönyörködtek?

Örülök, hogy ilyen kedves vendégeid vannak, és hogy itt a házunknál üdvözölhetem őket. Régen nem találkoztatok, gondolom, hogy bőven beszélhatalátok. Ma gyönyörű napunk van, tiszta a levegő, most a kilátás is remek. Ez a hely igazán meghitt beszélgetésre való.

- Igazán öröm nekem, fiam, hogy itt lehetek az én kedves Akarattyámon. Annak is nagyon örülök, hogy a régi, kedves ismerőseim, barátnőim nem feledkeztek meg rólam. Mindig itt voltam a legboldogabb, különösen akkor, mikor télen, nyáron itt éltünk Jutkával és Petivel. Köszönöm is neked, hogy lehoztál újra ide, mielőtt meghalnék.

- Ugyan, Zizi, ne beszélj te még a halálról, ne beszélj bolondokat!

Úgy nézel ki, mint az élet.

- Nem panaszkodom, nem fáj nekem semmim; de lassan lejár az idő. Eleget éltem, eleget láttam, szép, nyugodt életem volt, de egyszer mindennek vége lesz. Tudom, de nem félek tőle, talán várom is. Csak még azt szeretném megérni, hogy így alkonyati órán, halkan, csendben, leheletfinoman megszólalhatna a Peti hegedűje!

- Haszontalan, hálátlan gyerek. Tudom, hogy hazajött külföldről, és még sem keresett fel, de hát mit is várhatok egy ilyen ágról-szakadttól?

Az utolsó szónál megszólalt nagyon halkan a hegedű, mind a három öreg nő átszellemült arccal kezdett hallgatózni. - Hallod? Hallod, fiam! Ti is halljátok? Jaj, de gyönyörű... - Csak a madarak csicseregnek, így van ez minden este, mindig élveztem...

- Te akarsz engem becsapni? Azt hiszed, hogy azonnal fel nem ismertem volna Petit? Egész nap éreztem, hogy ma valami történni fog; mondtam is nektek, de talán így a legjobb. Ezért örökre hálás leszek neked, fiam. A Peti hegedűjét hallom, itt hallgathatom...

- A te Petid valóban a legnagyobb művész, Zizikém.

- Csodálatos hangok. Leírhatatlanul gyönyörű.

A hegedű fokozatosan erősödött, majd egy viharos futammal véget ért.

- Nem találok szavakat, amelyekkel megköszönhetném ezt neked, fiam. Ez a legszebb ajándék, a legjobb, a legjobban várt meglepetés. Most menj, és hívd ide Petit! Hogy láthassam, és meg is köszönhessem az örömet, amelyet szerzett nekem.

- Legyetek egy pár perc türelemmel. Jutka percekben belül itt lesz. Évek óta duzzog, hogy Peti nem tartotta be az úszóverseny napján tett ígéretét, sohasem játszott neki az akkor nyert hegedűn. Szerzünk neki is egy kis meglepetést. Legalább Peti is eleget tehet az akkor vállalt kötelezettségének.

- Legalább mi is hallgathatjuk újra a mesés játékát.

- Mégpedig egy kizárólag csak nekünk tartott hangversenyén.

- Igazad van, fiam: várjunk! - Már látom is Jutkát!

- Most fordult be a sarkon. Legyetek itt, türelemmel!

- Én bemegyek Petihez.

- Peti! Az első rész nagyon jól sikerült. Most kezdődik a második rész. Jön már Jutka; úgy halad, mint a szélvész. Tehát úgy, ahogy megállapodtunk: ő énekelni kezd, te halkan kíséred az énekét hegedűvel.

- Már itt is vagy, kislányom? Hamar hazajöttél a vízről.

- Csak éppen azért szaladtam le, hogy leússzam a szokott távot. Nem akarok kijönni a tréningből... Emlékszel-e, apa, arra a napra, amikor Peti legyőzte a fehérvári bajnokot? Akkor egy hegedűt nyert. Csak velem kezdene ki most; úgy otthagynám, mint a pinty; még csak a nyomomba sem érne... Megérdemelné, mert csúnyán becsapott; nekem is volt részem az ő győzelmében. Akkor megígérte, hogy hegedülni fog nekem; a szavát azóta sem tartotta be, egyszer sem hegedült nekem.

- Emlékszem, hogyne emlékeznék! De mást is mondott akkor, így mondta: „Mindig Jutka, amikor csak tehetem!” Hát, eddig még nem tehettem.

- Az mindegy. Egy férfi csináljon alkalmat, úgy, hogy tehesse. Az ígéret még akkor is ígéret, ha csak egy parányi Szöszinek is teszi az ember.

- Meg fogod látni, hogy Peti előbb, vagy utóbb, de be fogja váltani a szavát. Miért siettél ilyen korán haza?

- Azért, hogy időre elkészülhessek a vacsorával. Kedved szerinti lakomát akarok rendezni. Nem sokféle, de kiadós és jó; biztos vagyok benne, hogy örülni fogsz neki. Kapok-e érte pusztit?

- Az egészen biztos, hogy kapni fogsz. Más kívánságod nincs? Lesz-e bőségesen?

- Akár vendéget is hívhatsz!

- Tényleg olyan jól tudsz úszni?

- Tudok, úgy otthagynám Petit, hogy még a szája is tátva maradna az ámulattól.

- Ne légy elbizakodott! Azóta ő is tanulhatott valamit.

- Azt tudom, hogy világhírű zeneszerző és hegedűművész lett. Most már talán egy elkényeztetett, elpuhult ember csak. Sokkal könnyebb a rózsafavonót ide-oda ráncigálni, mint versenyszerűen úszni. De sietek a konyhába, mert így nem lesz vacsora.

- Várj! Arra még van időd. Szeretnék valamire megkérni.
- Neked minden kívánságot teljesítem; csak kérj valamit!
- Ma egész nap a fülemben csengett egy pár régi dal. Ha megkérnélek, elénekelnék neked egy párat azok közül? Úgy szeretem a csengő hangokat hallani.

- Bármikor, bármelyiket. Dalolok, amikor akarod.
- Szerettem mindig a szomorú, hallgató magyar nótákat. Talán énekelj el azt: „Búsan szól a kecskeméti öreg templom nagyharangja...”

Jutka leült a zongorához, egy rövid előjáték után felcsendült a szép szoprán hangja. Abban a pillanatban a távolból, legalább is úgy tűnt, hogy messziről jön a hang, ugyanazt kísérte egy szép hegedűszó.

Kerekre nyílt szemmel hallgatózott az éneklést félbeszakítva, de a zene is elhallgatott.

- Apa! Hallottad? Mintha valaki távolabb ugyanazt a dalt játszotta volna hegedűn... Jaj, de szép volt...

- Ugyan. Képzeld. Akkor én is hallottam volna. Bizonyára fürdés közben a füledbe ment a víz, és attól zúg egy kissé. Talán azt énekelj, hogy „Felednék, de nem tudlak feledni.”

Felhangzott a zongora, és az ének, de halkan felhangzott a kíséret is. Jutka most már felugrott, és úgy mondta:

- Most sem hallottad? Valamelyik szomszédos villából szűrődik át a hang...

- Most direkt figyeltem. Nem hallottam én most sem semmiféle hegedűhangot... Mondom, hogy zúg a füled. Énekelj most anyád nótáját, melyet én is olyan szívesen hallgattam, de sajnos, nem sokáig: „Amióta megláttalak téged...”

Jutka teljes szívből énekelt, nem is hagyta abba, míg a végére ért, de már akkor már a hegedű is nem halkan, hanem fokozatosan erősödve kísérte őt a zongorán.

- Apa! Ezt már csak hallottad? Mi az? Nincs itt apa, itt hagyott! Becsapott, mert az igazi hegedűhang volt. Ennek valami háttere van. Mérget mernék venni arra, hogy Peti itt van valahol a közelemben. Ilyen gyönyörűen csak ő tud játszani. Meg akartak lepni. Nem mondom, a meglepetés sikerült. Folytassuk tehát ezt a szép jelenetet!

A zongorához ült, és újra énekelni kezdett. A kíséret is azonnal jelentkezett: „Ahogy én, szeretlek, nem szeret úgy senki,” - hangzott a nóta, és a szép kíséret. Mikor befejeződött, addig Jutka rájött, hogy Peti a szomszéd szobában rejtőzködik, azért benyitva, odakiáltotta:

- Bújj be! Úgy is tudom, hogy te vagy. Megbocsájtok neked.

- Itt vagyok, Jutka! De hiszen te... azaz hogy... hogy is mondjam? Jutka, maga már...

- Ugyan, ne dadogj már! Most úgy, mint régen mondtad! Mondtam apának, hogy téged nagyon elkényeztettek; de hogy beszélni sem tudsz értelmesen, arra igazán nem gondoltam.

- De Jutka... maga...

- Semmi, de Jutka! Mondd úgy, mint régen mondtad! Szöszi, vagy Szöszsikém. Ül ide mellém! Eljátszom a te kedves nótádat. Mit számít az, hogy most egy kissé nagyobb vagyok? Ha csak egy világhírű művész közben meg nem feledkezett az ő kis védencéről? Most én vagyok a karmester. Kísérj!

Énekelni kezdte: „Szeretlek én egyetlenegy virágom...” Peti engedelmesen végezte az elrendelt feladatot.

- Látod, hogy milyen sok függ attól, hogy ki a karmester, ez már sokkal jobb volt, mint az előbbieik. Sokat mulasztottál, most törlesztettél valamit...

- Szöszi! Csak most jövök rá, hogy én ezt a nótát sokkal jobban tudom hegedű nélkül.

- Hogy-hogy? Nem értem!

- Úgy, hogy én valóban szeretlek, és te vagy az én egyetlenegy virágom is, és ahogy én szeretlek, nem szeret úgy senki, ahogy én csókollak, nem csókol úgy senki. - Mint azonnal be is bizonyítom.

- Határozottan még ma is értelmes gyerek vagy; ezért érdemes volt hosszú éveken át mérgelődni, várni... Győztél, Peti! Most osztom ki a jutalmadat!

- Gyerekek! Mi ez?

- Ezt ígérted, hogy ha jó lesz a vacsora, akkor pusztit kapok. Petit is meghívtam vacsorára, és ő már előre is ki merte adni, ami tőle a vacsoráért kijár.

Ugy-e, aranyos, drága jó apukám azért nem haragszol nagyon ránk?

- Az általam tervezett meglepetés jobban sikerült, mert nekem is meglepetést hozott. Én ezt évekkel ezelőtt láttam, és azért választottalak el titeket egy időre egymástól.

- Hagyd fiam! Így van jól: a két művészlélek egymásra talált. A gyermekkori vonzódás mindvégig megmaradt, ha távol is voltak egymástól. Te pedig, Peti ezután légy olyan hű lovagja Jutkának, mint voltál valaha a csöpp Szöszinek. Én ezt már akkor sejtettem, hogy így fog bekövetkezni: hogy már apró korunkban jelzi a természet, hogy milyen sorsot szánt nekünk. Én boldogságot kívánok nektek. Hogy önző is legyek, így gyakran hallhatom az én művészeimet a hátralévő napjaimban...

- Látom, hogy itt engem senki sem kérdez, mintha fölösleges lennék. Nem bánom, én is beleegyezek, de csak egy feltétellel: Ez a kis kotnyeles nemrég' dicsekedett, hogy úszásban le fogja győzni Petit. Rendben van, Peti! Ha holnap úszásban legyőzöd Jutkát, hozzád adom feleségül.

- Apuskám! Már most megnyugtatlak, hogy Peti fog győzni. Ne mosolyogj Peti, mert megbánom, amit most ígértem. De hiába is örülsz, mert most nem engedem, hogy az a sok széplány és fiatalasszony úgy összecsókoljon, mint akkor...

*** VÉGE ***

Kezdődik Balatonkenese-üdülőtelepen a ház építése, egy szakadékbán. Pista testvérem sokat segített.